

# LUVRE

## 2021

MARTIN GREEN & ÅKE LINDSTRÖM

LUVRE-projektet (Lund University Vindel River Expedition) startades 1963. Fokus ligger på övervakning av och forskning kring fåglar, men även insekter, träd och däggdjur studeras i fjällmiljön runt Ammarnäs, Lycksele lappmark, Västerbottens län. Fåglarna i området följs med årliga revir-, linje- och punktinventeringar, ringmärkning och riktade studier. Därtill inventeras på ett systematiskt sätt insektsförekomsten i fjällbjörkskogen (sedan 1967), fjällbjörkens blomning (sedan 1979), förekomsten av ”träd” på fjällheden (gran och tall sedan 2014, björk m.fl. sedan 2018), vinterbon av fjälllämmel på fjällheden (sedan 2015), fladdermöss i Ammarnäs

LUVRE  
65°58'N; 16°07'E

Startår: 1963

Huvudman: Löst sammanhållet projekt som leds från Lunds universitet och stöds ekonomiskt av Länsstyrelsen Västerbotten.

Personal: Ca 30 volontärer.

Verksamhet: Inventeringar, ringmärkning, holkstudier, riktade artprojekt, inventeringar av insektsförekomst och björkarnas blomning m.m.

Publik verksamhet: Guidningar av allmänheten på plats, hemsida.

Säsong 2021: 1 juni–15 september.

Forskningsprojekt: Övervakning av fåglarnas antal och reproduktionsframgång samt generell forskning på fjällfåglarnas ekologi. Antalsdynamik hos insekter.

Kontakt:

E-post: [martin.green@biol.lu.se](mailto:martin.green@biol.lu.se), [ake.lindstrom@biol.lu.se](mailto:ake.lindstrom@biol.lu.se)

Web: [www.luvre.lu.se](http://www.luvre.lu.se)

LUVRE, c/o Martin Green, Biologiska institutionen, Lunds universitet, Ekologihuset, 223 62 Lund

by (sedan 2016), snötäcke på fjällheden i juni (i större skala sedan 2018, pilotstudier sedan 2012), humlor, fjärilar och vilda däggdjur (inkl. spår, ren ingår inte) på fjällheden (start 2019).

En kort historik om projektet samt grundläggande information om de olika långtidsprojekt som drivs gavs i Fågelåret 2016. En komplett publikationslista för LUVRE-projektet, med nedladdningsbara pdf-filer för flertalet artiklar, återfinns på hemsidan.

År 2021 var det 59:e verksamhetsåret och alla delprojekt genomfördes i full omfattning enligt uppgjord plan. Vårens ankomst var ganska normal. Efter en varm period inledningsvis i juni avlöste sol och regn varandra i regelbunden takt. Snösmältningen var tidig och växtsäsongen var om något tidigare. Det var ont om gnagare.

### Fjällbjörkskogen

I fjällbjörkskogens revirkarteringar var antalet par något över medel (181, medel 170). Grå flugsnappare och bofink uppträdde i speciellt goda antal och gärdsmysen fortsätter vara en regelbunden revirhållare. Gråsiskan hade sitt lägsta antal hittills (2 revir), i skarp kontrast mot fjolårets näst högsta värde (30).

Långtidstrenderna (1963–2021) är vikande för blåhake, buskskvätta, järnsparv, svartvit flugsnappare, sävsparv, talltita och trädgårdssångare, med generellt stigande antal under samma period för bofink, grönfink, grönsiska, gärdsmys, rödstjärt, rödvingetrast, talgoxe och taltrast.

Medeldatum för flugsnapparens inledning av äggläggningen var 5 juni (medel 9 juni). Beläggningen i holkarna var åter ganska låg, endast 26 %. Bopredationen var också låg, endast två bon drabbades. Tunnskaliga ägg förekom i 10 av de 24 bona vid stranden av Tjulträsk (42 %), betydligt fler än 2020.

Fjällbjörkskogens ryggradslösa djur (insekter, spindlar, m.m.) inventerades som vanligt genom räkning på 24 000 kortsrott av fjällbjörk. Säsongen var en ”normalsäsong”. Den var varken anmärkningsvärt tidig eller sen. Det fanns åter en antydning om en kommande topp för fåglarnas favoritföda, fjällbjörkmätarlarverna, och myrorna i E1 var ovanligt talrika. I övrigt var inga siffror avvikande.

De 1 238 fåglarna i den standardiserade fångsten på sensommaren (15 juli–15 augusti) var en måttligt god summa för att vara de senaste åren. Ovanligt höga siffror erhöles för blåhake, försärla, gulärla och rödvingetrast. Speciellt låga antal var det av gråsiska och lövsångare. Efter 3 335 ringmärkta grönsiskor och 38 år fick vi för första gången en få-



Det har gått bra för fjällpiparen *Charadrius morinellus* i LUVRE:s undersökningsområden.

gel som återvände från tidigare år. Vi kontrollerade också en tyskmärkt bergfink.

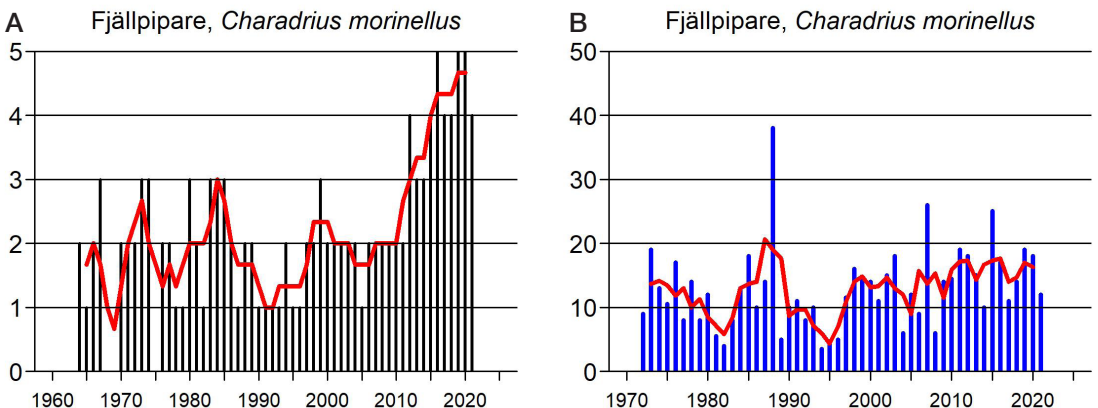
### Fåglar på fjällheden

Det var ett tämligen normalt år i fjällhedstorna K1 och K2 (vardera 1 km<sup>2</sup>) och antalet par (113) var i paritet med de senaste tio årens genomsnitt på 120 par. Antalet arter (11) är dock bland det lägsta som registrerats (totala spannet alla år är 10–18). Inga dal- eller fjällripor noterades. På de sex fasta fjällhedslinjerna som inventerats sedan 1972 räknades 1 969 individer av 45 arter. Av de vanligaste arterna sågs grönbena, dalripa, och bergfink i ovanligt höga antal. Gråsiska, fiskmås, björktrast, brushane,

kricka, fjällripa och mosnäppa sågs relativt sparsamt. Av ovanligare fåglar kan nämnas småskrake (2), havsörn (1) och sångsvan (2). Inte en enda individ av svärta, snösparv, silvertärna och blåsand sågs på dessa linjer. I de två förstnämnda fallen ett normalt utfall för att vara under de senaste årtiondena. I de avslutande två mer anmärkningsvärt i ett sentida perspektiv. En art som det gått tämligen bra för på lång sikt är fjällpiparen (Figur 1).

Under 2021 inventerades fyra högfjällslinjer vardera på Ammarfjället och Guvertfjället. Förhållandevis få individer sågs detta år, särskilt av fokusarterna skärsnäppa och snösparv.

Ett 13 km<sup>2</sup> stort fjällhedsområde kring sjön



**Figur 1.** Fjällpiparens populationsutveckling i två av LUVRE:s långtidsserier. A) Antal par på 2 km<sup>2</sup> fjällhed baserat på revirkartering, med start 1964. B) Antalet observerade på fjällhed vid ungefär 120 km linjeinventering, med start 1972. De röda linjerna är rullande treårsmedelvärden.

Råvrrajävrrie, väster om Gåjsietjähkka (Kaissats), revirkarтерades åter under 2021, avseende alla fåglar förutom småfåglar. Årets resultat föll väl in i ett sentida mönster av minskningar just i denna fjällhedsyta, speciellt hos ljunpipare, kärrensäppa, mosnäppa, brushane och smalnäbbad simsäppa.

Våtmarksområdet Mårsevågge (Marsivagge) inventerades med ett besök i juni, på uppdrag av länsstyrelsen. Särskilt kan nämnas blå kärnhök (1par), dalripa (11 revir), myrsnäppa (4 revir, bon i flera av dessa), brushane (16 honor, 5 bon, minst 8 hannar), dubbelbeckasin (bara 2 hannar, känd spelplats tom), myrspov (minst 3 revir) samt fjällabb (4–5 par, men inga tecken på häckning).

Ännu ett delprojekt inom LUVRE såg dagens ljus under 2021. Under de första tio dagarna av augusti upprepades en del av de linjetaxeringar som vi genomför under vår/sommaren för att kunna samla in uppgifter om generell häckningsframgång även i fjällhedsmiljön. Totalt räknades 1 643 individer av 46 arter. Skillnaderna var stora mellan delområden, men generellt tyder resultaten på en god eller t.o.m. mycket god häckningssäsong på fjällheden. Både änder och vadare hade till synes en god häckningssäsong. Lite förvånande, med tanke på den klena gnagarförekomsten, hittades fem lyckade häckningar av fjällabb med en nyligen flygg unge i vardera. Till detta ska läggas goda antal av unga tättingar.

## Rovfåglar

Den fasta rovfågelrutten med 20 punkter och tio minuters spaning från varje punkt, kördes för tolfte året i rad. År 2021 noterades 13 rovfåglar av fem arter. Fyra fjällvråkar, fem kungsörnar och en tornfalk bokfördes när det gäller de normalt talrikare och regelbundna arterna. Detta är en låg siffra för fjällvråkar (men lite högre än 2020), en normal sådan för kungsörn samt en bottennotering för tornfalk. Totalt sett över samtliga tolv år har antalet fjällvråkar fluktuerat i god överensstämmelse med de regionala gnagarantalen, kungsörnsantalen har varit stabila och antalet tornfalkar ökat något, bortsett då från den mycket låga noteringen 2021.

Som en vidareutveckling av rovfågelrutten, och efter viss pilotverksamhet under 2020, bedrevs spaning efter örnar under flera dagar i mitten av september 2021 i alla kända kungsörnsrevir som i alla fall delvis kan överblickas från väg. Syftet med detta var att om möjligt kunna se och räkna flygfärdiga årsungar innan dessa har lämnat födelsereviren. Flygga årsungar av kungsörn, en unge i varje, sågs i två av de minst sex revir som kan kontrolleras på detta vis. Året dessförinnan sågs inga flygga årsungar. Förutom de flygga ungarna gjordes flera observationer av de gamla häckande fåglarna samt någon enstaka observation av yngre subadulta kungsörnar. Spridda havsörnar sågs också, men ingen årsunge.

FOTO: ÅKE LINDSTRÖM



Forsärla *Motacilla cinerea* uppträder regelbundet i Ammarnäs-området och fram till 2021 har 49 fåglar ringmärkts i den standardiserade fångsten.



Utsikt över Tjulträsk från ett av näten i den standardiserade fångsten.

### Vinterbon av fjälllämmel

Räkning av vinterbon av fjälllämmel sker längs fasta transekter i samma ytor som vi inventerar fåglar på fjällheden. Detta görs numera i samtliga delområden som vi besöker regelbundet och alla transekter ska inventeras årligen, vilket också skedde under 2021. Antalet vinterbon var väldigt lågt genomgående och i vissa delområden saknades de helt, vilket med all tydlighet illustrerar den låga ngar förekosten i området detta år.

### Snötäcke och snöfläckar på heden i juni

Snötäckningen i mitten av juni månad mäts med GPS längs samma fasta transekter som vi använder för att inventera förekomsten av träd och vinterbon av fjälllämmel. Syftet är dels att följa ifall det blir mindre eller mer snö på fjället under försommaren, dels behövs uppgifter om eventuellt snötäcke för att kunna tolka förekomsten av lämmelvinterbon på rätt sätt. Alla transekter inventerades 2021. Kombinationen förhållandevis lite snö under vårvintern (enligt lokalt boende personer) och en mycket varm period i början av juni gjorde att snötäckningen på fjällheden i juni var väldigt begränsad detta år. Längs den transekt som vi har inventerat årligen under längst tid, sedan 2012, var årets snötäckning den näst lägsta hittills i serien. Endast 2018 fanns mindre snö kvar på fjället i mitten av juni.

### Däggdjur, humlor och fjärilar på fjällheden

Längs transekter och fågellinjeringar på fjällheden bokförs sedan 2019 även observationer

och spillning av vilda däggdjur (ej renar). Lite förvånande sågs några enstaka levande fjällämlar och några sorkar. Fjällrävar sågs i anslutning till kända lyor. Mest anmärkningsvärt var kanske ett relativt stort antal observationer av algar på fjällheden. Antalet bokförda humlor 2021 var ungefär detsamma som antalen 2019, men klart lägre än 2020. Räkningar av getingar (ej artbestämda) inleddes 2021. En hel del fjällgräsfjärilar, Frejas pärlemorfjärilar och fjällbastardsvärmare noterades i slutet av juni och början av juli.

### Övrigt

Undersökningarna av häckningsbiologin hos fjälllabbar och vadare fortsatte, med boletning och fångst av häckande adulta fåglar. Sammanlagt ringmärktes fjällpipare (2), större strandpipare (15) och mosnäppa (1).

FOTO: ÅKE LINDSTRÖM



Fjällbastardsvärmaren är en av fjärilarna som ses runt Amarnäs.